DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
CACHEXIA,

Quam
DEO BENEDICENTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORE ET RELIQUA,
IN ALMA FRIDERICIANA,
GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
MED. D. EJUSD. ET RER. NATUR. PROFESS. PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG. LONG. DIGN. FACULT. MEDIC. p. t. DECANI GRAVISSIMI,
DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS, AC PROMOTORIS SUI ætatem devenerandi.

PRO LICENTIA

Summisque in ARTE Medica, Honoribus, Juribus & Privilegiis Doctoralibus rite ac legitime capessendis.
D. April. MDCCX.
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittit

SEPTIMUS ANDREAS OPPERMANNUS,
Marcobreith-Francus.

HALÆ MAGDEB, Literis CHRIST. HENCKELII, Acad, Typogr,

PROOEMIUM.

Uantumvis primi animi impetus ita parum ſint in noſtra poteſtate, ut propterea ipſa æquitas poſtulet, tolerabili in hoc genere errori, aliquid condonare; cavendum tamen omnino venit, ne illiberali potius, quàm verè liberali indulgentia, licentia errandi introducatur, nedum conſtanti erroris graſſationi ita porta veluti aperiatur. In inventis jucundis, aut utilibus, in ampliores ſpes familiariter diffundi animum, quàm ſæpe verus rei habitus permittat, familiariſſimum eſt; nec invidet facile quisquam primæ alacritati: nemo autem poſthac ita fovet hujusmodi conceptus, ut tanquam aſſenſum præbeat, fruſtra fortè elatiori inde animo: nedum ut hujusmodi largâ ſpe, ſatisfieri ſibi ſinat quisquam creditor. Unde certè ſana ratio hoc potius ſuadet, imò requirit, ut ſuperatis primi animi tumultibus, magis magisque recepta tranquillitate, & ordinatis ponderationibus, tandem providè decernatur, quid propriè ſubſit inventis ſuis, & quem illa ſolidum uſum & locum habere poſſint. Revocat nobis in mentem has conſiderationes, recordatio inventi proximæ ætatis, quod multis ſermonibus & anſam præ-

 buit,

buit, & materiam; *Circulationem sanguinis* intelligo. Quantùm hoc inventum animos auxerit, ad contemnenda varia vetustatis placita, & imprimis illa eminentia, de sanguificationis organo & sede, de dignitate & usu cordis, de spirituum genesi, usu, imo existentia ipsa, etiam neminem fugit. Quanquam autem hactenus nihil impotenter gestum fuerit; insufficienter tamen investigatam, & non satis ac penitus excussam fuisse ita totam hanc rem, sed indulgeri passim ad huc ingentibus præjudiciis, quæ cum vero habitu & usu Circulationis sanguinis subsistere neutiquam possint: ex adverso vero, è rectè intellecta illius potestate, non solum aliam veriorem, sed etiam eo ipso solidis usibus aptam, habitudinem intellectui offerant, passim etiam abundè dilucescit, & certum prorsus atque firmum est. Exemplum ejus rei præcipuum, & verè supremum, est non retenta solum, sed miris modis etiam exornata, & exasciata opinio de *Cacochymiâ*, seu *Craseos* humorum depravatione, non solum multifariâ, & numerosorum quasi schematum; sed etiam insuper, â circulationis sanguinis negotio universo, res suas ita discretas habente, ut illæ, hujus intuitu, veluti nullam considerationem, aut ullum directum nexum habere, intelligi debeant, nisi â Cacochymia ad circulationem, vix autem ulla ratione vicissim. Id quod quidem etiam, si vera esset illa multiformis Cacochymia, satis certum esse posset; quod nempe ad tot & tàm varias craseos humorum depravationes, circulationis sanguinis vix ulla culpa concurrere, aut intercedere possit. Quia vero hæc res, omnem bonam spem frustratur, tùm Pathologicarum, tum consequenter Therapeuticarum, intentionum; optandum certè esset, imò annitendum, ut defectus illi compensentur atque sarcian-

ciantur: id quod alia meliore, imò & planiore, viâ, nunquam fieri poterit, quàm si verè æstimetur, habitus circulationis, ejusque mechanicæ efficaciæ, ad crasin humorum depravandam, quantumlibet paucioribus primariis schematibus: hæc ipsa verò sic enata corruptelarum genera, non magis possint per luculentam verisimilitudinem, quàm, etiam soleant, sufficere, manifestâ experientiâ teste, ad longè plurimos, & imprimis præcipuos, ejusmodi morbidos eventus, qui deinde, juxtà inutiliter, & in præjudicium veri usus circulationis sanguinis, aliunde petitis ejusmodi craseos vitiis attribuuntur: Cum insuper etiam multa ejusmodi pathemata, longè certius, & prudenti æstimationi evidentius, potius simplicibus impedimentis legitimi liberi progressus, & nominatim quidem Quantitatis potius, quàm Qualitatis humorum intuitu, in acceptis ferri deberent. Erit autem occasio aliqua de his rebus ulterius judicandi, sub contemplatione CACHEXIÆ, quàm pro THEMATE INAUGURALI enucleandam præ manibus habemus. Quod ipsum proinde cœptum, ut benignissimo suo præsidio secundet Divina Benedictio, est, quod ab illa supplices exoramus.

I.

CACHEXIA, ut è vocabulorum notâ significatione patet, *depravationem habitus*, seu *ambitus corporis* denotat. Quando nempe *habitus* corporis, in *visibilibus* sui affectionibus, *consistentiâ*, & *colore*: *tactu* etiam dignoscendis, *firmitudine*, & *calore*: quin ipsi ægro maximè percipiendis, *vigore* atque *robore*, ita labefactatur, ut *consistentia*, præter solitum *turgida*, & subtumida; *color*, *pallidus*, *flavescens*, *livescens*: firmior

aliàs *densitas* carnium, maximè verò *cutis*, jam *laxa*, *flaccida*, aut planè tandem hinc inde *vestigia* digitorum impressorum diutius retinens: & totum Corpus magis frigidum, quàm vitali calore decenter affectum, deprehendatur: Æger autem ipse, *lassitudinem*, *gravitatem*, *languores*, *fastidia*, *pigritiam* tandem & *animi* tædia, *somnolentiam*, *sensuum* & *cogitationum* aliquam velut *hebetudinem* oborientem, persentiscat. Adeoque circà totam *habitus* corporis *externi*, texturam & energiam, multiplicia sensibilia incommoda, & impotentias atque inusitatas mutationes experiatur.

II.

Cum autem ita per habitum externum, in primum statim adspectum incurrentem, dispersa sint hæc vitia; ad dignotionem quidem eorundem, nullâ æquè opus esse videtur peculiari solertiâ, aut multâ quasi judicatione: Interim tamen subest omninò adhuc illa cautio, ut pro agnoscendâ *verâ* Cachexiâ, benè examinetur constans *duratio*, plus minus *æqualis*, dictorum talium accidentium. Cum enim Cachexia, *strictâ* acceptione, non solùm per *habitum* corporis diffusum, sed ipsius habitus, in ejus *substantia* ipsâ hærens, & insinuatum, sit vitium; manifestum utique est, quod illud nec tàm ex improviso oriri, nec ita *evanidam* atque transitoriam durationem formare, neque *errabundam* quasi talem alterationem, corpori imprimere possit, ut illud hodie malè affectum, cras iterum liberum, & ita *vagis* motibus fluctuans, spectari hinc possit; sed potius, & paulo languidiùs, certè sensibilibus successibus, oriatur, & pertinaciùs deinde insistat. Ubi, licet minime negandum sit, dari omninò hujusmodi diversos *gradus*, quin etiam *successus*, Cachecticæ dispositionis: *strictâ* tamen acceptione nominis, & propriè usitatâ, nihil æquè aliud hoc nomine notari propriè debet, nisi ejusmodi constitutio, ubi penitus invasit atque *obsidet* ipsum corporis *habitum*, *κάχωσις* illa, adeoque etiam pertinacius eundem occupat atque *detinet*, quàm ut temerè accedere, aut recedere, & iterum recurrere, valeat. Ita enim v. gr. non est æquè rarum, in *tene-*

rioribus imprimis adhuc corporibus, minoris ætatis, à *ſcabie* inconſultò ſuppreſsâ, cooriri *inflactionem* ambitus corporis etiam totius, non *turgidam* ſolum, ſed *tumidam* tandem; ſumere etiam ita repentina incrementa, ut ſubinde vel unius, aut alterius diei morâ, totum corpus pervadat. Interim, uti hæc magis eſt interſtitiorum, ſeu *pororum*, quàm ipſius *ſubſtantiæ* fibrarum, affectio; *diſtendens* magis, ſeu inflans, quàm ipſam fibrarum ſubſtantiam turgefaciens, eique inſinuata: non meretur proinde pro vera *Cachectica* conſtitutione agnoſci.

III.

Unde quidem conſtituiſſe hoc ſuffecerit, quod utique *veræ* Cachexiæ nomine, intelligi debeat hujusmodi affectus, qui verè penitiùs totum *habitum* pervaſerit, & *ſtabiliores* veluti radices egerit. Unde etiam illi valde propinquum eſt, ut penitus ipſam *hydropicam* contumaciam poſt ſeſe trahat: non quidem æque *univerſalem*, quam *Anaſarcam* vocant: ſed tamen *partialem inferioris* corporis regionis. Quibus quidem reſpectibus locum habebit diſtinctio, (pro diſcretis locutionibus,) inter quamcunque *diſpoſitionem* Cachecticam, & *veram* Cachexiam: ſeu eminentem gradum, & qualiacunque hujus adhuc ſolùm rudimenta. Germani noſtri innuunt diverſitatem talium conſtitutionum, illis imprimis formulis, die Perſon ſeye nicht recht geſund / ſehe ungeſund aus / habe keine gute Farbe / ſeye immer ſo zerdoſſen / oder zerdunſen; nempe dunſtig / tanquam *inflatione* aliqua à turgido *habitu*: quale quid imprimis magis conſpiciendum ſe exhibet *matutino* tempore, poſt ſomnum; ubi ambitus *oculorum turgere* primò, deinde *flaccida* quadam laxitate pendere, & quaſi fluere videtur. Quando vero ita ſtabilem jam nacta eſt hujusmodi conſtitutio conſtantiam, ut pertinaciùs inſiſtere patienti ſentiatur, *turgida* illa, cum malo *colore*, aut vario atque vago, *inflatio*, judicant paſſim, es ſeye keine rechte / oder geſunde Fettigkeit mit dem Patienten / keine geſunde / oder natürliche Farbe / ſeye nur ein aufgeſchwemmetes / blaſtiges / oder dunſtiges Weſen: & ominantur hinc ferè communiter *hydropicos* ſucceſſus & eventus.

IV.

IV.

Et in his quidem sita est constitutio *Cachexiæ* magis, ut scholæ loqvuntur, *formaliter* spectatæ. Ratione verò *subjectorum*, quibus imprimis impendet, & innidulatur, venit observanda *triplex* imprimis differentia; intimiorem talium subjectorum conditionem atque habitum ad hos eventus, circumscribens. Ubi nempe, *primò*, in considerationem venit sic dictum *Temperamentum*; seu *habitus corporis ad crasin humorum*: & consequenter etiam crasèos hujus ipsius *humorum*, diversitas, mox tamen multum reciprocæ efficaciæ, cum peculiari *habitus* corporis ratione, partim fovens, partim sequens. *Secundum* locum occupat meritò *Ætas*: utpote notabilem utique differentiam hic inferens. *Tertium* autem ordinem, vindicat sibi *Sexus*; ferè tamen cum aliquo reciproco concursu *ætatis*: ita, ut alia ætate magis hic, alia magis alter *sexus*, huic affectui expositus observetur.

V.

His respectibus, subjacet magis *Cachecticæ* intemperiei, sic dictum Temperamentum *Phlegmaticum*; &, post hoc, sangvineum; & quæ de his plus *participant*: minimùm omnium autem *Melancholicum*, in vera tali constitutione. *Secundô* respectu, non cadit æquè facilè, *vera* Cachexia, in *teneriores* adhuc *ætates*. Sed capessit initia sui, ad summum, â *pubertatis* tempore, in fœminis: magis autem impendet *consistenti* demum, aut planè *senescenti* ætati, in Viris. Quantum ad *tertium*, longè citiùs, & familiarius, evenit Cachexia *fœminino* sexui, quam *virili*; imprimis autem magis adhuc intra periodum successus *menstruarum* evacuationum: Viris autem, per tempora pertinacius molientis *hæmorrhoidalis* eruptionis. Omnibus modis autem, certò nimio *familiarior* est Cachexia *fœminis*, quàm *viris*.

VI.

Sub his omnibus tamen rebus, minime negligendam esse reputamus etiam illam considerationem, quam non postremi momenti esse, tam circà veram *historiam clinicam*, quam inde spe-

ſperandam etiam veriorem Pathologiam aſſeveramus; Nempe reſpectûs, *facilioris* atque *familiarioris*; aut contra, *minùs prompti* atque proni, eventûs. Nempe, uti jam dudum peculiari ſcripto commonefacere ſuſcepit D. D. Præſes, meretur omni modo tranquilliorem, atque ſolertiorem penſitationem, conſtitutio illa humanæ Oeconomiæ, in reſpectu ad ſubeundas ægritudines; dum non ſolùm in genere, verè æſtimando, minimè ita pronum & propenſum, (ipſo facti eventu teſte,) judicari poteſt eſſe corpus, ad frequentes incurſus morborum, tanquam temerè admittendos aut tolerandos: quin potius, rem vel mediocri animi adverſione dijudicando, minimè ita frequens ipſi incumbat morborum invaſio, uti quidem de reliquo manifeſta ejus *diſpoſitio* & habilitas, ſeu, ut vulgo loquuntur, *receptivitas materiæ*, promittere videretur. Talis autem certè, *Frequentiæ* reſpectus, habet locum in noſtræ quoque conſiderationis affectu; ubi nempe *duplici* modo ſe exerit. *Primò*, quod, *in genere*, adeo planè *ſæpè* & familiariter, nequaquam ſe ſe exerat, uti quidem per *generaliores* vulgo uſitatos reſpectus & intuitus, expectari debere videri poſſet. Deinde, nec etiam per reliquas conditiones alias, huic eventui faventes, adeo æquè familiaris adhuc eſt, ſeu *frequens* hujus affectus eventus, quin etiam hac ipsâ ratione, non aliter, niſi ſatis *contumacibus*, & *eminentibus* magis, quàm evidentibus, *cauſis* prægreſſis, quaſi non ſine *tergiverſatione* aliqua, ſuccedat, ut etiam ſatis languidè ad *ἀκμὴν* ſuam procedere, aut pervenire, ſentiatur.

VII.

Differentia Cachexiæ *verioris*, ab aliis, qui quodammodo cum illa confundi poſſent, affectibus, conſiſtit in *duobus* imprimis. *Primò*, quod Cachexia, *totum corpus* afficiat; & evidenter quidem ipſam etiam *faciem* ejusque *habitum*; cum *Aſcitico-hydropicus* affectus, nimio plus obſideat *inferiores* ſolùm partes, ultrà omnem proportionem cum *ſuperioribus*. *Secundò*, quod in *Cachexia*, illa, univerſum habitum corporis obſidens, ſubturgida *inflatio*, gradu plurimum differat ab *Ana-*

 ſarcâ

ſarcâ hydrope; qui corpus eximio, & ad *duritiem* usque, tactui renitentem, & impreſſas *foveas* ſervantem, inflet. Siquidem in *cachexia* verâ, *molliculo* omnino ſentitur conſtituto, & *flaccidæ* laxitati, quàm *tumori*, ſimilior. Unde etiam nequaquam de *eſſentia* Cachexiæ eſt, in ulla parte corporis verum *œdematoſum tumorem* oſtendere; Quantumlibet in *pedibus*, ad minimum *infimis*, ſatis facilè & familiariter aliquid ſimile intercurrat magis, quàm, *neceſſariò* & *conſtanter*, concurrat. Eſſe autem Cachexiam *pronam* ſatis & proclivem, ad introducendam etiam *hydropicam* conſtitutionem, *Aſciticam* nempe, eſt equidem certum; neque tamen hoc ipſum etiam eâdem facilitate, in admodum adhuc junioribus, & tempori *pubertatis* adhuc propinquioribus, quàm in *juvenili* jam ætate: Nempe in *fœminino* ſexu. Cui interim, jam multum *annoſiori*, & menſtrualia tempora longiùs *prætergreſſo*, longè minùs promptè *Cachexia* occurrit, ſed certiùs mox, & velut immediatè, *Aſcites* hydrops. Si quid etiam *Cachexiæ*, ſimile, hic accidit, tranſit illud longè certius in *Hydropem*, quàm in *juniore* ætate. Viris ſaltem, uti tunc maximè demum *Cachectica* conſtitutio impendet, quando anni notabiliùs augeſcunt; ita vix evenit his, quantumcunque languidioribus ſucceſſibus, *Aſcites*, quin illa *Cachectica* conſtitutio per totum habitum corporis, præcedat: Et eſt etiam re verà pronior in *hydropem*, qualiscunque ejusmodi *cachectica* conſtituo, in hujusmodi *viris* comparens, quàm ut ſimplicem ſubſiſtentiam intra hos cancellos, ut *cachexia*, pariter ſervet ac retineat.

VIII.

Satis autem diſtinguit *cachexiam* ab *Ictero*, (nempe etiam totum habitum quaſi, afficiente.) non ſolum uſus *nominum* diſtinctorum; ſed reverà etiam *rei* ipſius diverſitas, in eô, quod *Icterus*, non tàm ipſam veluti *ſubſtantiam* habitus corporis ſubintret, ſeu penetret, quàm ſolum ſuperficietenùs, *fibroſæ* ſubſtantiæ affricetur: *Cachectica* verò intemperies, magis ita *inſinuari* intimiùs appareat, ut etiam velut *imbibita* intimæ ſubſtantiæ fibroſæ texturæ, illam ita *turgefaciat*, quod

Ger-

Germani voculis usitatis, eingequöllt/ und aufgequöllt/ denotare sueverunt.

IX.

Pro explendâ verò totâ Cachexiæ *historiâ*, est utique adhuc adjiciendum duplex phænomenon, alterum in *Pulsu*, alterum in *Urina*. *Pulsus*, *simpliciùs* adhuc Cachecticis, *tardus* est; imprimis autem *rarior*, quàm sanam *alacritatem* deceat. Quin etiam *languidior*, seu *debilior*, aut certè *minor*, quàm *vegetæ* sanitati quadret. *Urina* verò, *parcior*, omni modo verò *tenuior*, quàm decebat: *inconstante* quoque modo atque more, jam *cruda*, & subturbida, jam *limpidior*: semper tamen *pallida*, aut aliquando *sublivida*. Præterea, *sanguis*, undecunque in conspectum procedens, tùm aliàs *pallidior*: tùm, si aliqua ejus quantitas notabilis colligi possit, multâ *serositate* abundans.

X.

Si jam ab hâc historiâ, *morum* & *signorum* cachexiæ, progressum faciamus ad considerationem CAUSARUM; utilissimum antè omnia fore ducimus, si ibi quoque, primo loco, respiciamus, ad ipsam *causarum*, ut usitatius occurrentium, imò potius certarum & indubiarum, in simplici Cachexiâ, ipsam *historiam*. Ubi nempe meritò præferenda semper putamus ea, quæ qualemcunque *causalem* habitum, tanquam ex confesso, præ se ferentia, certò *præstò* sunt; & certiùs, *reciprocè*, cachecticam *societatem* servant atque fovent: Quàm ut *remotioribus*, aut per *Theoreticam* demum explicationem assequendis, propioribus causalibus energiis, mox incumbamus. Inter hujusmodi verò causas, quæ vel statim ab ipsis patientibus memorantur tanquam *historicè*, in *fœminino* imprimis sexu, certissima sunt, *Evacuationis* menstruæ vitia; communissimè quidem in *defectu*: rariùs in vehementi *excessu*, & *profusis fluxibus*, prægressis, aut intercurrentibus: *Consistentia* vero sanguinis, vel præter modum *spissa*, vel etiam excessivè *aquosa*, cum rubicundo interim, sanguine *strictè* dicto, non benè *subacta*: unde serosior illa portio, faci-

liorem secessum, sub *excretionibus* per tenues meatus, ostendere, & subire solet. In *Viris* autem, rarius ferè sponte memoratur, sed expectat communiùs *quæstiones*, *triplex* propemodum *prægressa causa*, aut illarum *una*, imò & *altera*. Nempè, *fluxus hæmorrhoidalis* prægressi, aut manifestiùs animadversi, *deficiens* posthàc, successus; aut, *nimius*, & *præsertim* continuus: Maximè verò, sub omnis generis putatitiis *artificiis*, illi adhibitis. *Secundò*, sub quantumcunque elucescentibus *apparatibus*, & *conaminibus* hæmorrhoidalibus, per *lumbos*, *os sacrum*, *coxendices*; præcipuè verò etiam *intus* in abdomine sensiles, *Hypochondriaco-Colico-flatulentos* atque *spasticos* motus, aut concursus, obortis demum *Arthritico-podagricis* doloribus: quos, in talibus corporis constitutionibus, vel inchoët, vel comitetur, vel iis superveniat, aliquid *intumescentiæ*: unde recentior illa speculatio de *Rhevmatismo*, *Arthritidi* verè & plenè *contradistincto*, aditum inveniat, & novarum opinionum medicamenta persuadeat. Aut alia hujusmodi recentiorum opinionum *artificia* adhibita, *podagrico-Arthriticos* ejusmodi affectus, equidem *opprimant*; interim autem *retrocessionem* potius universorum talium conisuum, *ad interiora*, post se trahant: adeoque *Podagra* temerè *repressa*, vera *prægressa causa* subsequentis talis *cachectico-hydropicæ* intemperiei, interrogando detegatur. *Tertiò*, ingens *Intemperantia*, tùm vinosæ ebriositatis, tùm è *spirituosis* destillatis, usitatæ. Qualem imprimis ultimam, sub conjuncta vitâ valde deside, etiam non ita infrequentibus exemplis, *profusiones* quasi *hæmorrhoidales*, per *alvum*, valde immoderatæ, vel etiam *hæmoptyicæ*, tandem adhuc stipare sueverunt. Maximè omnium autem, nempe ante omnia in *fœminino* sexu, deprehenditur, *conspiratio* hæc cachexiæ cum prægressis & conjunctis vitiis consuetarum *evacuationum sanguinis*.

XI.

Quàmvis autem apparere alicui posset, quasi hujusmodi vitia *excretionis sangvinis*, magis *comitari* possint Cachexiam,

quàm

quàm illi *complicari*; ita, ut ab iisdem caufis, nempe *crafeos* humorum depravatione, â quâ per totum corpus *Cachexia* inducatur, in parte etiam corporis, nempe *uteri* meatibus, exitus impedimentum *oriatur*: adeoque deficiens fucceffus menfium, potius *effectus* rationem habeat, velut â *communi* illa caufa, quàm ut ipfe quoque in ordinem *caufarum* venire, & ad cachexiam, ut *effectum*, confpirare & juvare poffet. Eft tamen hic etiam tantò magis iterum in fubfidium vocanda, vera harum rerum *hiftoria*; è quâ dilucefcit, quod, quantumcunque etiam reliquæ caufæ, & imprimis *Intemperies* humorum *phlegmatica*, præcedant æque, atque concurrant, (exceptô unô cafu, fed tamen neque ipsô ita fimpliciter, enormis *profufionis* fangvinis) quamdiu ibi adhuc, ordinatus & fufficiens progreffus actualium *exonerationum* fangvinis perennat, tàm diu nulla *vera* Cachexia radices agere, aut invalefcere foleat. Et, quamlibet hic etiam infiftere fortè liberet, fupponendo, quod hujusmodi *fuppresfio*, propriè etiam pendere poffit, â tali demum gradu corruptionis humorum *Cachecticæ*, qui, ut reliquæ *Cachexiæ* inducendæ, ita etiam huic *fuppresfioni* producendæ, quadrare poffit: Refellit tamen talem opinionem, *primò*, proventus & eventus *Cachecticæ* hujusmodi conftitutionis, & *præviæ* fuppresfionis menftruarum evacuationum, etiam in talibus, quæ nullam probabilem, nedum evidentem, difpofitionem ejusmodi *cacochymicam* usquàm oftendunt, fed potius fatis *floridam* fangvinis temperiem, & habitum fic dictum *fangvineum* fatis fincerum, poffident: & quidem prætereà, *fecundò*, etiam eâ fatis fæpe ratione, ut eo usque, fatis fincerâ *fanitate* potitæ, *largo* præfertim *fluxui* adfvetæ, & ab *externis accidentalibus* caufis in evacuationis talis repentinum atque pertinacem *defectum* prolapfæ, inde mox, *confpicuis* quafi, certè fatis *promptis*, progreffibus & fucceffibus, in *Cachecticam*, imò vel *hydropico-œdematofam*, labem, reverà demum procedant: & ita fatis manifeftum reddant, quod debitis *ventilationibus* fangvinis deficientibus, defectus etiam legitimæ *crafeos* humorum æque, atque *motus*

 eorun-

eorundem *depuratorii*, veſtigia legere, adeoquè tandem etiam ſimplicis progreſsûs atque tranſitûs *colatorii*, vitia introducere poſſit.

XII.

Id, quod etiam tantò manifeſtiùs eluceſcit, è *virorum hæmorrhoidariorum* pari infortunio, ſi ipſis *fluxus* conſvetus, temerè *ſupprimatur*. Ubi certè nota ſatis, imò nimium, ſunt exempla talia, ubi â *perturbatis*, aut planè *oppreſſis* hæmorrhoidibus, in aliis *cachectici*, in aliis *hydropici*, per habitum corporis, *infarctus*, aut tumores, aliquando etiam ſatis citò, & præſentaneô quaſi eventu, ſuccedunt.

XIII.

Interim, ne illis etiam adſtipulemur, qui *ſimpliciter* ab evacuatione ſangvinis *menſtrui*, aut *hæmorrhoidalis*, inhibitâ, depravationem talem humoribus immanere putant; eô ſenſu, quod peculiaris quædam *malitia*, in ipſo hoc ſangvine latens, in humoribus ita reſtiſtet, quando ſangvis *hic ſpecialisſimus* retinetur; adeoquè hôc ipsô, tàm ſuam *corruptelam* retineat, quàm eandem latiùs etiam, per totam humorum maſſam, ita diffundat, ut illi quoque in ſimilem labem prolabantur: Revocat inquam nos ab aſſenſu tali, imprimis illud, quod numeroſa etiam exempla indies occurrant, *ſuppreſſione* & *emanſione* menſium ſatis diuturnâ laborantium, quibus neque *Cachectica* talis, nec ulla ferè alia inſignis labes ſanitatis ſuæ hinc obtingat; Manifeſtò verò illis ſolûm hujusmodi eventus ingruant, quibus manifeſtæ *contentiones, ad eruptionem* quidem impellentes, ſed exitum non aſſequentes, multum negótii faceſſunt. Nominatim, multæ *contentiones*, non tàm ſimpliciter *oppresſivæ*, aut *oppletivæ*; quàm evidentius *ſpaſticæ*, circà *hypochondria* & *præcordia*. Quorſum referenda maximè venit, tanto promtior omnium hujusmodi eventuum ἐνέργεια, atque adeo etiam certitudo, quando per remedia, exitus ſangvinis importuniùs *impellentia*, anxiæ tales *contentiones* immodeſtiùs incitatæ, tanquam præcipitibus progreſſibus in hujusmodi eventus patientes conjiciunt. Cum, ex adverſo,

qui-

quibus intra solas *oppletiones*, ut â *motu fortiore*, aut scalarum colliumue *adscensu*, incommoda hæc subsistunt, iis longè diutius, intrà valde tolerabilem constitutionem omnia subsistant; præsertim si, quantum fieri potest, *agiliori* vitæ rationi potius, quàm *sedentariæ* vitæ, operam navant.

XIV.

Ut itaque progressum faciamus, ad veriorem *causandi*, & *fiendi* rationem, quatenùs illa veritati Phænomenorum propius respondet atque congruit; agnoscimus utique pro communissima, ordine *primâ*, *Causa* cachexiæ, *contentionem* sangvinis, seu *coacervationem* ejus *congestoriam*, circa *Venam Portæ*, *Hepar*, *Glandulas Mesaraicas* & *Intestinales*, imò ipsum etiam *Lienem*. Unde tandem, tàm *Hepatis*, quàm *Glandularum* reliquarum, ejusmodi *obstipationes* subsequantur, quæ liberam *secretionem* atque *sequestrationem*, *Seri*, â *Lymphâ* puriore, impediant atque pervertant. Unde hæc, cum *Sero* perpetuò remixta, magis magisque *lentorem* quendam contrahat, & vicissim ipsum quoque *serum* ita *inspisset*, ut hoc inde ad debitam suam *penetrationem* per subtilissimos meatus, pro *excretione* sui tempestiva per varia arctiora colatoria, ineptum evadat, & potiùs intra eadem loca, colatoria atque excretoria, per contractam illam suam *spissitudinem*, restagnans, tàm *floridioris* sangvinis penitiori aditui ita obsistat, quàm etiam *fibras* partium, sensim ita intimè penetret, iisque se insinuet, ut inde harum *remollitio*, *emaceratoria* quasi *turgescentia*, (auffschwöllen) & eo ipso, mollis *relaxatio*, quin magis magisquè, â *turgidis* fibrillis, sibi ita mutuò spissiùs *accumbentibus*, & per interstitia sua, aditus atque transitus, obstipando intercipientibus, ulterior liberi *transitus* æque, atque EXITUS, *serosarum excretionum* impedimenta hinc nascantur.

XV.

Hujusmodi verò *congestoriæ* stagnationis per *Hypochondria*, seu potius *Venam Portæ*, rationem, tribuimus præcipuè *intentionibus*, sangvinis aliquam *evacuatoriam*, (ut in fœminis per *Uterum*, ita in Viris per *Hæmorrhoides*) obstinatis congestio-

gestionibus, *perruptionem* tandem obtinendam, respicientibus. Quæ interim, quando â Sangvinis *spissitudine* simpliciore, aut aliquando, per alias *morbidas* prægressas causas, introductum *viarum* coarctatarum nimiùm, vitium, *exitum* non assequitur; oriuntur intereà, eô ordine, atque modô, quem delineavimus, mala hujusmodi *stagnationis*, atque *detentionis*, imò *pressionis* atque *contentionis*, consectaria, in meatus subtilissimorum colatoriorum glandulosorum ita redundantia, ut, secundum indicatum ordinem, ulteriorum malorum proventum ita absolvant.

XVI.

Sicut autem intentiores *destinationes* ad evacuationes sanguinis *sinceras*, omninò ad effectum deducendas, adeoquè etiam pertinaciores *contentiones* in eundem finem instituendas atque prosequendas, nulla certior, & tàm rationi, quàm quotidianæ experientiæ magis consona, solet, imò potest, esse *causa*, quàm *Abundantia* ejusdem, primo loco; *Adsuetudo* verò quoque, imminutionum sanguinis ita *abundantis*, secundo loco. Ita est certè *consistentiæ* quoque sanguinis, dico, sanguinis *strictè* dicti, simpliciter *spissescentis*, atque *densitatem* peculiarem incurrentis, nulla neque simplicior, neque certior, & verè *mechanicis* fiendi modis & successibus, evidentiùs insistens, *causa*, quàm eadem ipsa *Abundantia*. Cum enim sanguinis, tanquam substantiæ, de tota humorum massâ plurimum spissæ, perpetua justa *attenuatio*, & cum *diluente* aquosiore seri parte, intimior *subagitatio*, verâ mechanicâ ratione innitatur, *Motui* ejus *transpulsorio*, per spongiosam constitutionem partium corporis solidarum; hujus autem progressus satis *liber*, atque adeò *vividus* vegetusque successus, mechanicâ certè ratione atque proportione, *præpediatur* æquè nimiâ *oppletione* viarum, atque *prægravetur*, dum ipsa etiam *vis impulsûs*, quantitate *molis* atque *ponderis* æquè, atque impliciti illius, & *semi stipati* progressus, ita utique retunditur, atque mora aliqua ipsi objicitur: ut etiam hâc ipsâ ratione lentiùs & languidiùs, imò debiliùs, progressus, debitus impellatur.

tur. Sequitur hinc certè, evidente penitus processu, ita constitutæ abundantiæ *quantitatis* incommodos effectus, major *Spissescentia* ipsius *Massæ sangvinis*. Cum hâc verò, si deinde per exitus *arctiores* perrumpere tamen obstinatè insistat consvetus *conatus*, prognasci inde deteriora illa producta in tenuissimis colatoriis, satis liquere posse arbitror.

XVII.

Cæterùm ultimam, veluti *formalem Cachexiæ* causam, (quam constituimus, *remollitionem* illam, tanquam intimiùs *combibitæ* aqueæ humiditati tribuendam, quæ â lentioris redditi seri assiduâ *restagnatione*, vividioris autem *sangvinis*, longiùs distento aditu, pendeat,) eô ordine, quem ita deduximus, tandem progigni, speramus nihilo majore difficultate intellectui dilucescere posse. Illud autem revera adhuc altiorem considerationem ad se revocat, quomodo sub tali harum rerum constitutione, tamen sic satis *rarus* sit affectus, ipsa *Cachexia*. Est tamen hic etiam minimè ita simpliciter abstrusa ratio, dum utique reliqua Oeconomiæ vitalis *activitas*, quamplurimum repugnat hujusmodi eventibus & effectibus, per quantumcunque *vegetiores* reliquarum secretionum & excretionum concursus & subsidia: eoùsque ad minimum, ut veram consummatam sui magnitudinem assequi, non valeat. Nempe, nisi in *casibus* certis, & in se non ita quotidianis, & ipsis etiam, nisi *eminenti* concursu, non statim universo negotio satisfacientibus. Cujusmodi nempè sunt, *intemperies* Individui maximè *Phlegmatico-Pituitosi*; cum victus etiam ratione, quotidianis incrementis subministrandis plurimum idonea: *Vitæ* ratio planè deses & ignava: *Tempus*, & *Locus*, humido frigori quàm maximè exposita: *Excretionum* etiam reliquarum, præter *spontaneam* inertiam, neglectus: tandem nimis paucus, aut nimis aquosus, aut cruditate molestus, frigidus *Potus*; aut *spirituosorum* ardentium immoderatior usus: *Animi* etiam inertiæ conspirans, indulgentia *somnolentæ* pigritie; aut eximius profundus *mœror*. Ante omnia verò, *consvetarum largiorum*, aut optimè tamen ordinatarum sangvinea-

nearum *exonerationum*, tàm *Uterinarum*, quàm Hæmorrhoidalium, suppressio; imò *represſio* repentina, & ipsis internis magis directis *contentionibus*, vim veram faciens: Impeditis potentiùs *tranſitibus* & *exitibus*, intempestivæ *turgefactoriæ* humorum commotiones, per medicamenta acriùs *expandentia*, & *impellentia*; imò vel simul *exitus* potius cohibentia, (in quem numerum collocamus præcipuè *Salia volatilia urinoſa*, & tantò magis, aromaticis acribus *oleis* infecta,) Cujus rei specimen etiam existit in acutis *Rhevmaticis* febribus, quæ è multo & longo usu *volatilium* urinosorum, familiarissimè post se trahunt *œdematoſos* tumores pedum; sensim ad *Leucophlegmaticam* usque, nedum *Cachecticam* inflationem etiam reliqui corporis, sese diffundentes. Talibus, inquam, præcipuè casibus, & tandem ætatis etiam *ſenilis* majore inertiâ, eveniunt utplurimùm *Cachexiæ*; & eâ quidem talium rerum efficaciâ, imprimis autem *ſocio* plurium concursu, ut citrà tales, valdè *raro* aliquid pleniùs constanter perficiatur. Unde nempe *rarioris* hujusmodi eventus ratio utique peti meretur.

XVIII.

Minimè verò etiam silentio præterire licet, illam *Cachecticam* constitutionem, quæ è multâ, imprimis autem longâ, *profuſione* sincerioris sangvinis, ortum suum ducit. Cujus nempè etiam ipsius, haud æquè difficilem reputare possumus fiendi rationem, seu γένεσιν, si ad animum revocentur *duæ* illæ satis luculentæ circumstantiæ: nempe (I) post magnas profusiones, succedens *ſubſidentia* quædam illorum *viſcerum*, quæ innumerabili multitudine atque copia, sangviferarum ramificationum, visceribus densioribus intertexta, explentur, ut Hepar ante omnia; dum repentinâ ejusmodi inanitione, necessariò subsidentibus vasibus arctiùs connivent; & tantò magis, si hoc longis successibus continuantium hujusmodi profusionũ diutius, imò magis magisq; ita fiat atque vigeat. Ita enim arctantur tandem nimiùm, densatâ sensim, per talem subsidentiam, reliquâ totius visceris substantiâ, unde debitis usibus secretoriis

 plus

plus plusquè decedit. Qualis quidem res tantò luculentiùs æquè, atque præſentiùs, ſeſe exerit, in alibi jam notata â D.D. Præſide *Cachectico-Aſcitica* ſucceſſione, poſt inſignes *hæmorrhagias*, multô uſu *Adſtringentium* cohibitas. Cum aliàs in numeroſisſimis exemplis, tantundem profuſionis paſſorum ſubjectorum, ſed citrà *Adſtringentia* talia ad ſe reverſorum, nullas hujusmodi conſecutiones incurrentium, ſatis intelligi poſſit & agnoſci, quid culpæ ejusmodi, in penitiorem *Tonum* viſcerum redundans *adſtrictoria* efficacia, hic ſuſtinere poſsit.

XIX.

Altera autem *cauſalis* efficacia in his generibus, imputatur non immeritò, etiam reverà pejori ſangvinis novi *reparationi*. Ubi ſcilicet quilibet, non ſolùm experientiâ talium rerum potitus, ſed etiam animi debitâ attentione uti adſvetus, facilè utique intelliget, quod illa ſubjecta, quæ poſt eximias profuſiones ſangvinis, *moderatis* diæteticis reſtaurationibus utuntur, parciùs procedendo, ſed tamen & nutritioni præſentiùs obſequentes, & condimentis moderatis benè inſtructos, adeoque bono *floridoque* ſangvini reparando, propiùs idoneos, *cibos* atque *potus*, *quantitate* æquè, atque *qualitate* laudabili, uſurpant: ſimul etiam, & moderato *calore*, nulliusque *excretionis* debitæ neglectu, ſibi proſpicere cordi habent: quod inquam, tales patientes, â *cachectico-hydropicis* ſucceſſibus, ſatis tuti atque immunes maneant. Dum, ex adverſo, tùm è *crudioribus* cibis, tùm congenere potu, conniventibus prætereà *ſecretoriis* organis, diutiùs in corpore, & imprimis Maſsâ ſangvineâ, oberrans *crudior* chylus, poteſt utique evidente facilitate ita partim ſubire, & reciprocè producere, *mucidam* illam corruptelam ſeroſam atque lymphalem: partim etiam bonam frugem converſionis ſui ipſius, in *laudabilem lympham*, & conſequenter *ſangvinem*, ita deſtituere atque fallere, ut inde parum *boni* ſangvinis, multum autem *ſeroſæ*, etiam ſtatim ita *adventitiæ*, Heterogeneitatis, ſubnaſci posſit, & proinde etiam, docente experientiâ, ſoleat,

 XX.

XX.

Habet autem hæc consideratio ulteriorem usum exquisitum, pro intelligenda etiam illa consecutione, progressûs, ut loqvuntur, Geometrici, semel conceptæ hujusmodi intemperiei *serosæ* in sangvine; jacto semel solidiore quasi, atque firmiore fundamento dispositionis *Cachecticæ*. Dum videlicet utique, graviter impedita atque depravata justa & libera *depuratio lymphæ* nutritiæ, â reciprocis corruptelis *seroso-mucidis*, tàm impedit debitum & sufficientem proventum, & concretionem, seu *combinationem* in laudabilem crasin *sangvineam*; quàm fovet, atque retinendo coacervat, etiam, *crudas*, adhuc ab ipsis assumtis suppeditatas, *serositates*: Ut itaque sub tali constitutione *colatoriorum*, & *habitu* ad excretoria organa, mirum potius esse deberet, si non sequeretur hujusmodi *abundantia* seri in massa sangvinea, quàm quod ita sequatur. Unde nempè simul facilè dilucescere potest, unde tàm *obstinata* deinde sit talis constitutio, tùm in organis ipsis, ut quidem per se etiam, si semel impediantur, multiplici atque diffusæ stipationi aptis: tùm in toto latifundio humorum, qui hac dyscrasia ita obsessi, ab illa satis repurgari, per colatoriorum nævos non possunt: Interim quotidianum etiam quasi fomitem ex ipsis alimentis, quoad crudioribus partibus magis pollent, asseqvuntur atque adsciscunt.

XXI.

Jam si tales ataxiæ, etiam penitùs in ejusmodi *ætatem* incidant, quæ, uti *vegetis* & alacribus *excussionibus* excretoriis, per remittentem vigorem *activitatis* vitalis, magis magisque inertior, hoc ipso propemodum deinde etiam subeundæ mucidiori constitutioni δυσκρήτῃ humorum, quasi spontè exposita est; Facile est intelligere, cur in tali constitutione, semel concepta vera *Cachexia*, vix diu intrà hujus formæ terminos se contineat: quin potius in *Hydropem Ascitem* convertatur, & obfirmetur.

XXII.

Cæterum, non temerè proferimus ipsam hanc vocem, quod

quod *Cachexia* in *Ascitem* Hydropem *convertatur*. Sed volumus potiùs hoc ipso exsuscitare decentem animi adversionem, ad magnum illud, & ubi quæso, non dicam pro dignitate, sed solum pro veritate, sui, in considerationem ductum Phænomenon Practicum, seu Factum *Clinicum*: Quod, & alii quidam, in genere verò affectus *Rhevmatici* hodie dicti; & omnis generis, *Chronici* atque *Acuti*, *Exanthematici*: & hi nostri census *Cachectici*: sicut omnes atque singuli, præcipuam illam sui *diffusionem* per habitum corporis extendunt: ita satis proni atque prompti sint, ad *conversionem* illam, è diffusione hâc per latè patentem habitum, seu *exteriorem* ambitum corporis, ad *interiora*; tàm *spatio* extensionis suæ, quàm receptivitate, seu capacitate internæ suæ *texturæ*, quantumcunque porosæ, (seu meatibus, perpetuo transitui destinatis,) nimio *arctiore* instructis, quàm ut tantam quantitatem, ad se *recumbentium*, *spissiorum* etiam insuper, humorum, vel *receptare* possent, iisque locum concedere, vel satis prompto ipsorum *transitui* subservire; quin potius *obruatur*, *quantitate* & *contentione*, tanti affluxus, qui tùm ipsorum *meatus*, tùm se ipsum in illis, *stipet* atque præpediat: adeoque certa illa, & undiquaque ingentia, damna post se trahat: A *Rhevmatismis* importunioribus, stagnationes internas *æstuosas*, aut actu stases *inflammatorias*: A *scabiosis* inquinamentis, *inflammatorio-ulcerosas*: Ab acutis contagiosis, Gangrænosas; ab hujusmodi *seroso-mucidis*, *Asciticas*. Unde quidem tanto prudentiùs evitare convenit, quicquid hujusmodi *conversionem*, seu repulsionem ad *interiora*, (sine præsertim *Epicrasi* & prædispositione materiæ, certiore, & cui fidere liceat, ullâ,) sive sit patientis mala gubernatio, sive inconditæ artis obturbatio, in perversam hanc viam conjicere valeat, nedum, per imprudentiam, planè suscipiat. Quale quid, ne nudis speculationibus indulgere videamur, asseveramus, evidentissimè omnium, non magis posse fieri, quàm solere, è præpostero usu *balnearum*; tàm *naturalium*, *sulphureâ*, aut *aluminosâ adstrictoriâ* energiâ, utrâque *repulsoriâ*, præditarum: quàm *harum* qualiumcunque, & *artificialium*, præpostero illo effectu, ut, dum copiosi-

ùs *exteriùs* restagnantes humores, insigniter *commoventur*, magis *simul & semel*, quàm tranquillis successibus; etiam sponte nihil *stabile* circà illos ampliùs servet inquietata Natura. Id quod vel in *Acutis*, *Variolis* & *Morbillis*, tandem ad animum admittere incipit turba mortalium; deprehendendo, quod præter necessitatem *commotæ* harum *excretiones*, rarò placidè subsistant, & *stationem* suam debitam ad salutarem progressum atque exitum, occupent aut servent: sed magis ad *reciprocos* motus atque *fluctuationes*, imò certiores ad interiora *reversiones*, longè plurimum inde inclinent. Quæ certè res, merentur solertiorem, quàm per trivia reperitur, pensitationem, nedum observationem.

XXIII.

E tali verò harum rerum indole, minùs difficile utique esse potest, agnoscere *Prognosin*, quid ab hujusmodi affectu sperare aut expectare conveniat. Ubi tamen omninò etiam, usitatissima illa hodiè *credulitas Theoretica* temperari quàm maximè debet eruditionibus *Practicis*. Sicut enim justissimè argui meretur, ἀβλεψία illa, dum seposito vero intuitu corporis constitutionis vitalis, seu corporis *ut vivi*, innumera POSSE evenire finguntur, è *materiali* constitutione: (ubi tamen summo vanitatis mortalium documento, *eminentissima*, tota *prima*, & omnino *maxima*, *materialis* talis potentiæ ad *corruptionem*, exquisitissima propensio, nunquam adhuc scholis ad animum admissa est,) quæ nequaquam, ullâ tali promptitudine, *in actum* deduci, adeoque verè FIERI SOLERE, *universalis* Experientia, & ita *innumeris* in contrarium exemplis, ostentat quasi magis, quàm ostendit, ut, quicquid etiam ejus *in actum* tandem deducitur, summo jure, RARO FIERI, dici mereatur; adeoque ita *universaliter* patentibus, & maximè simpliciùs *corporeis* causis, *omni* individuo communibus, & familiaribus, adscribi; nequaquàm consentiat.

XXIV.

Hoc nempè vero atque solido respectu, sciendum omninò est, quod magna intercedat differentia, inter *Cachecticam* con-

constitutionem, vel *juniori* ætati, & qualitercunque de reliquo *vividiori* indoli, vel *utroque* respectu magis jam *languentibus* subjectis, objectam. Sub his considerationibus, licet reverà sic satis promptiùs atque familiariùs Cachexia obtingat, *juniori* adhuc ætati, & maximè omnium quidem in *fœminino* sexu: Tamen, cæteris paribus, ut in genere, non tàm prona sit ad *obfirmationem Asciticam*, quàm quantumcunque jam *annosioribus*. Unde quidem *puellæ*, circà tempus *mensium*, imprimis diutiùs erumpere, aut liberè procedere, *tardantium*, equidem non ita valdè raró incurrunt satis conspicua veræ Cachexiæ *initia*. Imò faciunt aliquæ etiam progressum ad ita eminentem gradum; imprimis tamen jam vigesimi anni, propiores ultra citraque ambitus, adeptæ: ut *dubios Cachexiæ*, & *Ascitis* limites facere possint: & tamen *verum* transitum in hujus ditionem, non faciant, sed superatô *cachexiæ* dominiô, cum sanitate in gratiam redeant. Id, quod in *seniore* ætate adeò contrario se habet modo, ut ibi etiam sic satis frequenter eveniat, ut potiùs citato quasi gressu mox in *Hydropem* transeat, è fonte illo, è quo *spissescentia* illa humorum scaturit, nempe *Hepatis* & *Glandularum*, stipatione: quàm *lentiore* tali universaliore distributione, æqualiter primùm *Cachexia*, & ex hâc demum *Hydrops*, oriatur.

XXV.

Interim illud, quod quidem nostræ tractationi prolixiùs inserere, nec instituti ratio postulat, nec etiam otium est, indicare tamen, atque providæ pensitationi quorumlibet, quibus est non iners otium, commendare, placet; quid causæ subesse possit, quamobrem in qualicunque adhuc frequentia *Cachexiæ*, verè *rara* tamen sint exempla, Hydropis *Anasarcæ*. Quam rem propterea tantò digniorem consideratu æstimamus, ut quàm maximè ex hoc & similibus, exemplis, occasio sumi possit, ad minimum primo loco, animum advertenti ad τὸ ὅτι; illud ipsum, inquam, quod *actu* fit, circà dignissimam utique consideratu, tùm omnium, tùm imprimis certorum præ aliis, morborum *Infrequentiam*: & tùm demum etiam ad cogi-

gitandum, de vero *ordine* atque ratione causarum, quibus hæc *raritas* innitatur. Minimè enim certè ita quasi negligi meretur animadversio, jure ita vocamus, *neglectûs* illius, toti Scholæ Medicæ communis, dum *species* numerosas variorum affectuum, & sæpe etiam sic satis prolixè, commemorant: interim scitu quàm maximè necessarium illud Phænomenon, & velut attributum, omittunt, quod plurimi similium ita *valde rarò* eveniant, ut propterea de pecularibus hujus circumstantiæ causis, tantò justius sit dispicere, quantò alienius â sanâ ratione, quod hujusmodi *rari* eventus, *obvias* & *communes* causas habere possint. Quam, inquam, rem, pro veriore æstimatione *pathologicâ*, non modò summum, sed etiam simpliciter inevitabilem, usum, quin potius necessitatem habere, certi plane sumus.

XXVI.

Antequam autem ad *Therapiam* instruendam transitum faciamus, sub *Prognoseos* mentione placet adhuc aliqua etiam *Pathologiam* respicientia attingere. Est nempe *vera* Cachexia, in omni veritate, nequaquam ita *leve*, aut velut *evanidum*, malum, ut inde tàm facilis expectari, aut sperari debeat *restitutio*. Interim, servat etiam ita *pertinaciæ* suæ *gradus* diversos, ut in *Junioribus* quidem, inprimis antè vigesimum, aut non multum suprà, annum, tàm *difficillimos*, & adhuc graviorum aliorum *successuum* compotes, *obstinatos* mores, *non* æquè exerat; uti contra, in jam aliquantò *annosioribus*, tantò magis autem jam *senioribus*. Qualibus certè, prioribus quidem, *Hecticam*, aut *Hydropem*; posterioribus *Hydropem* parturire satis sæpe observatur.

XXVII.

Ubi nempè prudenter secum reputare utique convenit, quod tàm ejusmodi velut *universalis* depravatio *Craseos* humorum, quàm *Infarctus* meatuum per habitum corporis; magis verò, *turgida* illa Intumescentia *fibrillarum* ipsarum: maximè omnium autem *Obstipatio* interiorum *viscerum*, certè nimio *pertinaciùs* sit malum, quàm ut tàm facilè dece-

de-

dere possit; licet *prima* illa causa, quamobrem tàm *congestiones* & *contentiones* illæ circa viscera susceptæ fuerunt, quàm hæ *oppletiones* atque *stipationes* inde formatæ, ipsam etiam illam *dyscrasiam* humorum post se traxerunt, sublata sit; nempe, in fœminis *menses*, in viris *hæmorrhoides* adsuefactæ, reclusæ, & successui suo *restitutæ*: tamen apud aliquantò jam *annosiores*, sic satis familiariter *cachecticus* ille corporis habitus, hoc ipso iterum dissolvi, pertinaciter negligat atque resistat. Cujus rei rationem nec inventu, nec assensu difficilem, utique meritò reputamus; Quandoquidem, tàm universæ *massæ humorum* Dyscrasia, minimè tàm facillimè, in sincerè bonam crasin restituitur, tota atque universa: Nec ipsa illa imprimis, *viis* atque *fibris* penitiùs insinuata, Intemperies *humida*, ita per universum æquè corpus, atque imprimis grandius, in grandioribus, & *crescendi* (adeoque viscerum meatus adhuc *expandendi*, actui non ampliùs locum concedentibus,) undique in antiquum statum redire promptum ampliùs sit. Ubi quidem etiam breviter indicare suffecerit, quod verum Naturæ Microcosmicæ *Instrumentum*, tàm tenero *intestino* motu humores attenuandi, (nempe alieniores, *spissescentes* atque *mucescentes*;) quàm ipsas etiam partes *solidas*, vividiore illâ *excalefactione*, sub sui *transitu*, ab omni excessivâ *humiditate* liberandi, propriè nullum aliud sit, quàm ipse strictè dictus *Sanguis*; nempe *rubicunda* illa substantia, actu ipso, tàm à *lymphâ* adhuc nutritiâ, quàm ab universâ *seri* excrementitii colluvie, sincerissimè *diversa*. Quæ, quando ita *serosos* fluores, *sulphureâ* suâ, seu *oleaginosâ* crasi, per suæ mensuræ proportionatum prædominium, subigere iterum, & sub jugo detinere potest, tunc demum valet solidis partibus penitiùs incussam illam *intemperiem* humidam, resolvere æquè, atque discutere; imò *calore* suo, & *concalefactione* sub sui *transitu*, partes ipsas veluti *resiccare*. Quæ res propterea considerationem tanto majorem meretur, quoniam reverâ *Ordinis* ipsius, seu *Methodi Therapevticæ*, veluti fundamentum

luculentiſſimum conſtituit, ac abſolvit. Cæterum, de ipſa *Prognoſi* hoc ita brevibus declarâſſe ſuffecerit, quod *Cachexia*, nunquam ſecurè negligendam, nedum contemnendam, habeat indolem: Interim neque etiam ſummæ difficultatis ſit in *junioribus*; majoris, in *augmento* notabili ætatis; *maximæ*, in *decreſcente* per ætatem vigore. Ubi notandum, ut à nobis jam inde ab initio etiam indicatum, quod propè Parallelismum cum his *ætatum* progreſſibus, ſervet, *Temperamentum* totius, cum *Vitæ genere*, ac *Animi moribus*, faſtidioſis ac deſidibus ſocietatem ſervans: Tantò magis autem, ſi hæc cum ipſa quoque *ætate* conſpirationem fecerit.

XXVIII.

His rebus ita accommodare licuerit *Therapevticas* intentiones, ut ordo ſervetur, partim præſentiæ, partim dependentiæ, ſingularum harum rerum. Ubi nempè ordo quidem, præſentis jam, imprimis autem eximium gradum adeptæ, *Cachexiæ*, utique poſtulat, malè temperatorum illorum humorum, tam *correctionem*, quàm *eliminationem*. Ubi ſcilicet utique memori mente tenendum, quod ſimplex Intentio corrigendæ *craſeos* illius ita malè affectæ, ſine certo ſcopo, & ſeriâ proſecutione, actualis etiam *exonerationis*, *abundantis* ita omninò illorum etiam quantitatis, irritum ſit cœptum: Quandoquidem qualiſcunque temporaria ejusmodi colliquatio, cujuscunque portionis humorum, (cum univerſam maſſam ſimul & ſemel ad frugem reducere velle, irritæ utique foret ſpei,) non ſubſequente etiam maturo exitu, nihil niſi relapſum, ſub retentione, etiam in priſtinam corruptelam, expectare deberet.

XXIX.

Unde quidem, *ſecundò*, omninò ſeriùs eſſe debet etiam evacuandi ſcopus. Tantò commodiùs autem, niſi quidem neceſſariò prorſus, cum præparatorio illo, ut in certam ſubordinationem reducendi: Quò factæ *præparationi*, *eliminatio* ipſa mox veſtigia legat, atque præſtò ſit. Quo intuitu nihil

certè

certè usquàm rationi magis consentaneum est, quàm, *Laxativo-Diureticæ*, (sed tamen utræque sine impetu,) *placidæ*, atque sæpè *repetitæ Evocationes*, vel in unâ formulâ *crasin* humorum respicientibus junctæ: Vel v. gr. datis *vesperi* talibus corrigentibus, proximo *manè* subjunctæ.

XXX.

Tertium autem locum, vendicat sibi utique etiam talis *Diætæ* concinnitas, & veluti medicata *contemperatio*, atque ordinatio, ut omni modo γένεσι boni & optimè contemperati sanguinis, aptissimæ *materiæ* suppeditentur: Et *concoctioni* etiam, atque *distributioni*, quicquid unquam potest, facilitatis, concilietur. Ubi, reliquæ Evpeptæ, tantò magis autem difficiliori, *alimentorum* crasi, utique plurimum adhuc ampliùs succurrunt, *Aromata temperatiora*; tàm nostratia nonnulla, quàm exotica; ubi certè pauperioribus, vel etiam aliàs non insuetis, ipsa *Raphanacea*, *Alliacea*, atque *Ceparia*; tùm quibusvis *Cuminum*, *Anethum*, *Anisum*, *Fœniculum*, *Coriandrum*, *Petroselinum*, tàm vulgare, quàm Macedonicum, quibusdam *Seleri* dictum, Baccæ *Juniperi*, *Lauri*, *Cortices Citri*, & extra cibos, in potibus, *Aurantiorum*: *Cichoreum* & *Endivia*, *Asparagus*, *Dracunculus* esculentus, *Piperitis*, *Nasturtia*, &c. è peregrinis, *Zingiber*, *Piper*, *Capsicum*, *Costus*, *Cardamomum*, *Caryophylli*, *Cinamomum*, *Cubebæ*, *Macis*, variis ad esum usibus, quin ad potum etiam, plurimùm, aut plurimo certè usu, prosunt. Sicut etiam usualia aliàs *Infusa* cum vino, ad *Absynthitis* modulum, pro largiusculo potu, certè non contemnendæ sunt, ut in quotidiana diæta, utilitatis. In usum insuper vocatô, quantum usquàm possibile est factu, Motu corporis *voluntariô*: *frequentiore* tamen potiùs, aut *diuturniore*, utrinque tamen *moderato*, quàm, sub brevitate, *impetuosiore*, seu fortiore.

XXXI.

Quartum autem locum deposcit sibi, restitutio, aut ad minimum vicaria *substitutio* in supplementum, atque com-

 pen-

penſatio, *exonerationum*, *conſuetarum* atque *debitarum*, *ſanguinearum*: Eum maximè in finem, ut *contentiones* illæ circà *Venam Portæ*, ſubleventur, quæ certiſſimum his malis, uti fundamentum primò ſubſternunt, ita fomitem poſthac præbent. Imò, teſtibus exemplis, ejus ſunt efficaciæ, ut etiam tranquilliſſimas jam apparentes res, repentino quodam impetu, non ſolùm iterum in priſtinum ſtatum conjiciant, ſed etiam tùm hôc *impetu*, tùm ſummâ porrò *pertinaciâ*, tàm conſtanter deinde ſuſtentent, ut omnia immenſum quantum *contumaciora* ſentiantur, imò vix repetitæ reſtitutioni locus pateat. Quod nempè fieri ſolet in jam aliquantò imprimis annoſioribus, & ubi, ſive per immoderata *pellentia*, ſive per *animi* gravia pathemata, fortiùs incitata *expulſoria* contentio, ſucceſſum nondum aſſequitur. Ubi nempe imprimis ſimul conſideranda venit circumſtantia *duplex*, circa viſcerum meatus. Dum videlicet illi vel nondum, aut certè non penitùs omnes, ſatis *reſerati* ſunt; adeoque coortâ novâ, *impetuoſâ*, congeſtione ac invaſione, nihil niſi adhuc intimiùs atque copioſiùs, imò fortiùs *opplentur*: Vel etiam, *ſecundò*, licet eò-usque etiam revera ſic ſatis liberati, & ab illa oppletione expediti ſint & haberi mereantur, tamen ſuſceptam, inſolito tali influctu, *diſtenſionem* capaciorem, nondùm in firmum tonum reſtituerint: Unde tantò magis *patent*, & repentinis, & copioſis, & eo ipſo etiam tàm intimioribus, quàm fortioribus, oppletionibus, & obſtipationibus *repetitis*.

XXXII.

Unde quidem ſanæ Rationi omninò conformis eſt, intentio illa *Antiquorum*, quando per peculiaria *Roborantia*, *Hepatis* imprimis *tonum* ita ſibi reſtituere tentaverunt, ut illud *repetitis* ejuſmodi facilioribus invaſionibus non tàm expoſitum ampliùs eſſet. Unde nempe originem ſine dubio traxerunt ſubordinationes illæ, *Specierum Diatrion Pipereon*, & *Diarrhodon Abbatis*, atque *Diatrion ſantalon*, interpoſitis interim *evacuationibus* phlegmagogis. Sicut etiam *Eupatorium*

rium utrumque, *Hepati* peculiariter roborando, iisdem intentionibus addixerunt: Maximè quidem in ipſo *Hydrope*, ſed etiam non alieniore uſu, aut ſcopo, in conſummatiore *Cachexiâ*. Interim, ut in genere optandum utique eſſet, ut practicus ſucceſſus hujusmodi deſtinationum, bonæ intentioni quàm plurimum reſponderet: Ita cavendum inſuper eſt, ne *præpoſterâ* aliquâ *methodiâ*, unà cum intempeſtivâ fortiore *ſtrictoriâ* efficaciâ medicamentorum conjunctâ, in locum verè *ſpontanei*, atque Naturæ ordini conformis, placidi *Toni*, importunior aliqua ſtrictura tunc maximè provocata, quando nullus adhuc plenæ atque ſufficientis *apertionis* effectus ſupponi meretur, in locum placidarum illarum naturalis *Toni* reſtitutionum, talem *conſtrictionem* inducat, quâ meatuum tenuium, *imprimis interiorum*, potius major anguſtia, & cujuscunque inhærentis lentoris vera *incarceratio*, ſuccedat, adeoque malum in deterius conjiciat.

XXXIII.

Hæc quidem ſunt, quæ *naturalem ordinem*, in tractandis debitis intentionibus, ſequi videntur. Interim autem prudenter utique conſiderandus hic venit habitus, ſeu ordo *dignitatis*. Cujus nempe intuitu, certiſſimum eſt, quod ad ſummam totius negotii, nempe verè tollendam & *eradicandam Cachexiam*, omnia, quantumcunque etiam de reliquo, in ſuo juſto *ordine*, bona atque efficacia remedia, tamen irrita plane ſint, & nihil niſi temporariam aliquam, & nullam conſtantiam ſervaturam, velut interpellationem præſentis ſtatus, abſolvere poſſint, niſi *fundamentum* illud, totum hoc malum ſuſtentans, verè ſublatum ſit. Ubi nempè non juvat *Rhetoricâ* uti, ad perſuadendum, quod fruſtrà ſit *profluentes* rivulos exhaurire, non ſuppreſsâ, aut cohibitionem fruſtrante, ipſa *ſcaturigine*: Sed opus potiùs eſt monere, quod jam adducta proximè animadverſio locum omninò habeat *cautelæ* neceſſariæ certiſſimum: Nempe, quod, quamdiu huic ſcopo ſatisfactum non eſt, non tantùm nihil conſtans & ſecurum ex-

 pectan-

pectandum sit; sed omninò periculum potiùs impendeat, etiam importunioris *novi* insultûs, & citò atque gravissimè prævalescentium ejusmodi *novorum* progressuum.

XXXIV.

Quod autem jam attinet ad Remedia nominatim, quibus quæsiti illi scopi, citrà imaginarias, & passim fabulosas tralatitias pollicitationes pharmacologicas, quæ deinde spem in ipsa necessitate destituunt, imò produnt non raro, ad ipsius experientiæ lætum fructum, in verum speratum effectum deducere possint, est quidem ibi utique selectus aliquis necessarius. Cui (I) inservit illa distinctio, ut discrimen aliquod servetur, etiam tali ipso adhuc tempore, inter subjecta, quæ sub prægressâ sanâ adhuc constitutione, magis eminentis *Sangvineæ* temperaturæ fuerunt; & talia, quæ à prima juventute, imò veluti nativitate (die weißen Kinder sind weichlich/flüßig/süchtig/ philosophatur expertum vulgus,) evidentiùs *Phlegmaticam* corporis & humorum crasin foverunt. Cum enim *mores*, circa *Motus*, tam *Vitales*, quàm *Voluntarios* atque *Morales*, apud *Sangvineos*, quamdiu cum sanitate ipsis benè convenit, *alacres* planè sint, ad quærendos atque prosequendos bonos successus progressuum & exituum sangvinis; longè magis, quam apud *Phlegmaticos*, qui ad omnes hujusmodi res tardiores omninò sunt atque segniores: Fit apud *priores* longè faciliùs, ut per *acriora* paulò, nedum verè *importuniora*, sangvinem aliàs *turgefacere* apta, loco propositæ simplicioris craseos humorum *attenuationis* atque *resolutionis stimulatio* aliqua præmaturè expulsoria oboriatur. Quæ, intempestivis *contentionibus* circà systema Venæ Portæ, atque Viscerum connexorum, potius obfirmet universum fundamentum totius mali, quàm ut illi decenter subveniat, atque succurrat. Id, quod de *calidioribus Aromaticis* in genere, & *præparatis* atque *separatis* subtilioribus partibus ex iisdem, imprimis *oleis destillatis*, benè notari meretur.

XXXV.

XXXV.

Quæcunque verò citra hujusmodi *intemperantiam*, *tenaciores* humores ſubtiliùs *incidere*, atque ad *excretiones* debitas ita prædiſponere, valent, illa habent hic uſum omninò genuinum. Ita tamen, ut etiam *acriora* illa, de quibus modò aliquid monitum eſt, modò non in formis atque formulis nimiùm activis, ſeu *concentratis*, aut nimis *prodigâ* manu, exhibendæ, locum ſuum omninò tueantur, in totâ conſtitutione *ſeroſioribus*. Laudamus autem, certioris efficaciæ nomine, Radices *Ari*, *Taraxaci*, *Cichorei arvenſis amari*, & *Squillam*: Acriuſcula, Radicem *Imperatoriæ*, *Helenii*, *Angelicæ*: Temperatam valde, ſed tenuium partium ad penetrandum, *Pimpinellæ albæ*: *Vincetoxici* quoque: Mediocrem, *Petaſitidis*, & *Bardanæ*. Ex *herbis* equidem, tàm multas nominare non attinet, habent tamen uſum ſuum *Antiſcorbuticæ* dictæ *amariores*; quantò tamen magis tales, tantò moderatiore, in ſingulas imprimis doſes, uſu. Ex his ipſis etiam *Fumaria*, non tàm in alia formula, quàm in Infuſo aut Extracto. *Centaureum minus*, primis quidem viis non malè conducit, humoribus autem ipſis tantoperè non ſuccurrit, ut propterea tanquàm ſuperſtitioſus ejusmodi uſus, qualem vulgus paſſim illi tribuit, inde expectari mereatur. De *lenioribus* autem *aromaticâ* efficaciâ proficuis, jam paulò ante dictum.

XXXVI.

Evacuantia, licet ſecundum Veterum mentem ita *electivè* agere, aut *trahere*, neque nos ipſi tueri geſtiamus; eſt tamen prudenti Therapevtæ etiam cavendum, ne inanibus Logomachiis uſui rerum vero temerè detrahatur, isque adeo, quod ajunt, ad nihilum recidat. Cum certè otioſum multoties ſit, â Medico Therapevtico ſcopo penitus alienum, diſputare, *quomodò* (nempe phyſico aut plane mechanico more atque modo) remedium aliquod operationes ſuas exerceat; dummodo, *an* certò, & ſub quibus *conditionibus* atque circumſtantiis *practicè* obſervandis, hoc ipſum præſtet? ſatis conſtet

&

& perspectum sit. Unde quidem prudentiùs omni modo egerunt periti aliqui Practici, quando, ut solùm rei ipsius veritatem conservarent, qualescunque agendi atque fiendi modos & modulos produxerunt; dum nempe vel unius humoris præ altero, in *crasi* suâ alterationem: vel *viarum*, atque excretoriarum partium, uni humori præ aliis dicatarum, peculiarem *stimulationem* præ aliis partibus â certo tali medicamento, allegarunt: utrinque, si non probatâ ad amussim, nequaquam tamen etiam prorsus improbabili, aut incredibili, ratione. Quibus curis rectè illud egerunt, ut locum suum vindicarent ipsis hujusmodi medicamentis, eorumque ad ejusmodi certos casus *selectui*; præ aliis, tanquam magis *indifferentem* usum, aut ad præsentem intentionem certè non pari efficaciâ aptum, exhibentibus. Unde quidem revera non ita simpliciter imaginaria est illa Prærogativa, quam aliquibus ejusmodi remediis assignarunt, sub nomine *Phlegmatis* aut *Pituitæ* expurgatoriorum. Inter quæ tàm nostrâs *Cataputia*, & *Agaricus*, quàm peregrina *Jalappa*, effectus non contemnendos præstant. Sociata quin etiam cum illis, quasi magis promiscuam colluviem educentibus, ut imprimis *Foliis Sennæ*. Licet etiam, justo loco atque tempore additus stimulus *Colocynthiacus*, & cum decente moderamine, ad altiùs eliciendum non contemnendus sit; Dummodo prudens administratio & subordinatio cum præparationibus idoneis, neglecta non fuerit. Imò, quàmvis importunior sit *Sambucus*, cum discretione tamen subjectorum, nec ipsius quidem Radices, nedum mitioris *Ebuli*, præsertim ut Evporista nostratia, planè negligi, aut contemni merentur. Possunt autem huc etiam referri, quæ jam olim Dissert. de *Hydrope Ascite*, circà *evacuationes*, earumque necessarias *subordinationes* cum correctione per *Epicrasin*, laudata fuerunt.

XXXVII.

Cæterum, ad scopum *revocandarum* excretionum sangvinearum, quarum exitu destituta *contentio*, & originem & fo-

fomitem *Cachexiæ* ſuppeditare, non magis poteſt, quàm ſolet; Imò has ipſas etiam *contentiones* præoccupandas, ceu *vicario* quodam, & *ſupplementi* rationem aliquam habente, Uſu, merentur omninò laudem ſuam Ventilationes ſanguinis *artificiales*. Sed poſtulant revera etiam, rectiſſimè conſideratam, & benè ordinatæ Rationi conformem, juſti *Ordinis*, & quam jam verbo innuimus, *Opportunitatis*, æſtimationem, ut ſecundum illam præcipuè inſtruantur. Ubi nempè quàm maximè quidem omninò convenit, ut *ſubtractiones*, (*ſucceſſivæ* atque *moderatæ* etiam ipſæ,) abundantioris *ſeroſitatis* præceſſerint; Imò etiam tàm abundantiori ejus proventui, quàm totius *ſanguinis*, nimis *vappidæ* illi veluti generationi, quoad ejus fieri poteſt, occurratur. Interim tamen cavenda etiam tanto magis ducantur, ejusmodi medicamenta, quæ quoquo modo *contentiones* illas immaturas etiam incitare; & velut expergefacere valeant. Quo tandem, & prædiſpoſito ita humorum ipſorum temperamento, & aliis etiam ipſorum *Temporum* momentis opportunioribus expectatis, tantò feliciùs abſolvi poſſit, illa, mediantibus ſanguinis etiam *Emiſſionibus*, imprimis circà *Inferioria*, tàm *Sublevatio*, quàm *Revocatio* atque *Exſuſcitatio*, ſpontanearum illarum *Excretionum*: imprimis ab hujusmodi veluti *vicario* levamine, tantò tranquilliores *conatus* poſthac formaturarum: Cavendo omnibus modis, ne prævalidâ adhuc *prædominantis* ſeroſitatis intemperie, *Sanguinis* ut talis, quæcunque effatu digna jactura obtingat, nedum ita veluti conſultò inducatur. Unde verè prudens Inſtructio *tempeſtivarum* ſubordinationum, ſecundùm reſpectus partim ad *præparationem*, & *exonerationem*, jam depravati & inſuper abundantis, *Seri*: partim ad *laudabilis floridioris Sanguinis*, tàm *depurationem* talem, quàm *Inſtaurationem* atque novam præparationem: Et denique *præoccupandas* novas *contentiones*, circà hujus tempeſtivam *Ventilationem*, imprimis *adſvefactam*: maximè neceſſaria

E hic

hic est, & verum Objectum, *Artificiosæ*, nempe cum *rectâ ratione effectivæ*, Medicæ Gubernationis.

XXXVIII.

Satis autem certi sumus, abundè fore præcocium judiciorum, quæ vitio nobis vertere ausint, quod dominantis *Ferreo*-*terrei* postremi Ævi, Leges atque Privilegia, quæ suis Elementis impertitur, ita velut adspernari, &, nisi quidem planè nullo, tamen postremo quasi loco habere, non vereamur. Puto intellectum iri, quod partim *Terrea*, *Absorbentia*, partim *Ferrea*, *Aperientia*, innuamus. Quanquam autem simpliciter & absolutè, omnem usum Absorbentium *Terreorum*, IN *Cachexiâ*, non rejiciamus aut damnemus; tamen AD Cachexiam certè rejicimus. Licet enim ad *accidentales* aliquas, sed non ita familiares huic constitutioni Ataxias *primæ Coctionis*, (imò, per appetitus lenocinium, in *abusum* fortè tractorum *acidiorum* assumtorum, subsidiariam *tempestivam* correctionem,) hujusmodi *Absorbentia*, moderatis dosibus exhibita, censuram non mereantur: Aliter tamen res se habet circà usum eorundem, admodùm *frequentem*, *largum*, & imprimis nullo prudente *Selectu*, institutum: sub quo, & imprimis hoc postremo, ad *tenaciorem* reddendam seri dyscrasiam, certissimam habent efficaciam. Unde sanè, & imprimis, quod nullam usquam veram utilem efficaciam, tanquam *positivè* polliceantur, (siquidem liquatio spissi seri, per *aciditatis* coagulantis subtractionem, nullum ultrà extravagantes speculationes, locum habent,) ut otiosa, in his affectibus, Absorbentia adspernamur. De *Martialibus* autem cum jam alibi pluribus sententiam suam professus sit D. D. Præses, quod certò plus *adstringendo*, quàm usquam verè *aperiendo*, agant; hujusmodi autem efficacia, ut *directè* ad nostrum affectum, irrita sit, imò noxia: Est proinde etiam sine dubio justissimus locus, imprimis *abusum* illum usitatum, è falso *aperitivæ* afficaciæ elogio introductum, dissuadendi. Siquidem, quod quidem etiam aliàs de *Martialibus* valet, sine certâ *Subordinatione Mo-*

tus

tus corporis, quantum unquam vires ſinunt, in ſubſidium vocati, etiam *damnis* potius inducendis apta ſunt: Quod autem *robuſtioribus*, plebejis, Operariis, Ruſticis, melius conducere ſubinde videantur, nulla alia certiore ratione, quàm hâc unâ nititur, quod talia ſubjecta *Motus Voluntarii*, neceſſariis potiùs, quàm forte ſolùm utilibus, ſubſidiis, plus ita ipſa ſibi conſulant, quàm hæc Medicamenta perficiant. *Uſus* autem, quem habere poſſunt, nititur *duobus* quaſi fulcris; nempè primò, *Opportunitate* temporis; quæ ſita eſt in tali ejus *ſubordinatione*, ut potius *ultimo* loco, ſaltim ad *Tonum* iterum roborandum, adhibeatur, quàm ad *primarum* adhuc intentionum, ſive *reſolutivas* humorum, ſive *aperitivas* viarum, deſtinationes. Unde etiam, ad prædictum ſcopum fortaſſe conſulta apparens ejusdem ſaltem *Interpoſitio*, certè ſine circumſpecto judicio temerè ſuſcipi minimè meretur, aut certè neque *copiosè* adhiberi, neque *diu* continuari. Medicamenta etiam ipſa, abſint *crudiora* præparata; qualibus non immeritò, nuda quoque Ferri ſubſtantia præferenda eſt: Sed potius cum *ſecretione* craſſioris, & potioris certè, importunè *adſtringentis*, ſubſtantiæ ejusdem facta: Inter quæ nominamus primo loco, Crocum illum è *ſcoriis Reguli* ſeparatum, in peculiari ſchediasmate deſcriptum: & ſolutione per Tartarum communem, paratum: Vel peculiari etiam Enchiriſi, in illa tenui ſubſtantiâ, ſingulari modo augmentatum; nempè per lixivium Alcalicum diſſoluto ferro; cui quadantenùs, magis tamen antedicto illi, (quantum ad verum fundamentum præparationis,) etiam proximè reſpondet, rectè paratus, etiam nomine hoc *Cachectici* Croci vulgò notus *Quercetani*. A quô tamen hic, de quo nobis eſt ſermo, etiam differt in eô, quod iſte quidem â *Quercetano* laudatus, in cauſtico illo *Alcali* Nitri, *violaceo* illo colore diſſolvatur, ſed non diu ipſi Alcali adhæreat, quin *ſpontè* ex illo præcipitetur: juxtà D. D. Præſidis autem Enchiriſin, totus Mars, in *Oleo Tartari per deliquium*, etiam ita in frigido, velut in momento, diſſolutus, ru-

borem planè *sanguineum* exhibeat: Interim ex hac solutione, sine interventu *acidi* alicujus, nunquam secedat aut decidat: *levissimo* tamen etiam tali, ut ipsi *Urinæ*, nedum *Aceto*, obsequatur.

XXXIX.

Non autem temerè mentionem modo fecimus insignis utilitatis, quam *Cachecticis* etiam exhibere magnoperè possit ipse *Motus Voluntarius* Corporis. Ubi, sicuti nimia *desidia*, non solùm ad *fovendum*, sed planè ad *gignendum* spissiorem sangvinis habitum, & inertiores *Attenuationes*, *Secretiones*, & *Excretiones* humorum, plurimum omninò Energiæ habet; Ita obvium utique esse potest sanæ Rationi, quod contraria ejus ordinatio atque administratio, omninò etiam contrario eventui velificatura sit. Id quod confirmat etiam quotidiana Observatio; non injuriâ dixerimus, nullum, certè rarissimum, *Cachexiæ* proventum inter *Fœminas* ipsas, nedum Viros, ejus Indolis atque Vitæ rationis, offerens, qui *operosioribus* corporis motibus uti consveverunt, aut planè, quoad usquam possibile est, & vires non absolutè repugnant, illis etiam insudare verè necesse habent: adeoque *Desidiæ* illi, quam aliàs solennia his affectibus *fastidia*, faciliùs suadent, in suum ulterius damnum indulgere non possunt. Unde etiam hoc tàm pro *circuitu*, & progressiva *Attenuatione* humorum, quàm pro *dispulsione* inertium *stagnationum*; quin denique meliore successu ipsarum *Secretionum* & *Excretionum*, efficax subsidium, tolerabilis, & *longioris* æquè atque *frequentioris* Motus, ita *Cachecticis* etiam *positivè* injungendum potiùs, quàm simpliciter, & magis indifferenter *suadendum*, commendamus. Et quidem prudentissimè æstimatis, & quoad ejus fieri potest, non temerè auditis, excusationibus *Virium* imparium, aut *fatigationis* insuperabilis, quibus *fastidiosam* illam inertiam obumbrare, admodum familiariter affectant. Quemadmodum etiam, eôdem intuitu, *Fatigatio* vera, quæ post *primam* fortè aut *secundam*, imprimis ita præmaturè paulo *immode-*

moderatiorem motionem succedit, non terrere debet, ut propterea mox etiam *legitimus* usus, & tanta *utilitas*, quæ è justo usu *Motus* expectari potest, mox deseratur.

XL.

Reliqua vero etiam universa DIÆTA, uti placidæ *calido-humidæ* temperiei conservandæ atque restaurandæ, quoquo modo accommodari debet; quorsum etiam *Vini*, sed moderatus tamen & benè ordinatus, imprimis insvetus: *Ardentium* autem *spirituum*, planè verè Medicus, Usus referendus est: Ita & ab excessibus *Calorum*, imprimis *repentinis*, & ab *Animi* importunioribus *commotionibus*, tantò magis cavendum est, quod, cum talia *inæquales* humorum commotiones impellant, quæ impeditioribus jam successibus, inevitabilia augmenta conciliant, omnia hinc pejora metuenda veniant, quod meritò vitandum. Tandem EXCRETIONUM spontanearum, tantò minus negligentes esse, cordi habebunt nostri census Patientes, postquam etiam arte subveniendum illis hac in parte esse, recordabuntur.

His rectè observatis, benè consultum erit *Cachexiæ* sanationi. Ita tamen, ut consiliis atque auxiliis, absolutè necessaria non desit *Divina Benedictio*. Quod nunquam fiet, si & ipsi Patientes, & Medicinam facientes, eandem in auxilium suum decenter implorabunt. Cui nos quoque, nos ipsos, & omnia nostra, humillimè commendamus.

SOLI DEO GLORIA.

VIrtutes laudare Tuas, laudesque politis
Decantare modis, Tua nec moderatio suffert;
Nec mihi tot vires doctus concessit Apollo:
Adde, quod & Spatium sit longè angustius illis.
Sic ergo, cum sola mihi ferè vota supersint,
Vota Tuo jungam Lauro: Det summus Jovah!
Ut sua virtutem commendent præmia dignam,
Compensetque Tuas fortuna secunda labores.

In memoriam mutuæ consvetudinis atque amicitiæ addidit

D. C. A. Rot. Fr.

Nimm Hochgeschätzter Freund/ die schlecht gesetzte Zeilen
Von eines Freundes Hand mit holden Blicken an/
Die Liebe will sie dir aus einer Brust ertheilen/
Die bey des Freundes Glück nicht stille schweigen kan.
Die Musen rühmen dich und dein galantes Wesen/
Apollo ist dir hold / Minerva hält dich werth/
Weil Du in ihrer Flur die Weißheits-Frucht gelesen/
Der Künste Honigseim aus ihrer Brust begehrt.
Fri-

Fridriciana kendt die vielen Tugend-Proben/
Des Geistes Munterkeit und deinen stillen Fleiß;
Drum hat sie dich auch letzt gekröhnet und erhoben/
Sie schencket dir nach Wunsch den schönsten Ehren-Preiß.
Hygea muß dein Haupt mit reinen Purpur decken/
Dein Haupt/ das Kunst und Witz und süsse Weißheit schmückt/
Sie muß an deine Hand das Gold der Ehren stecken/
So wirst Du wiederum nach saurer Müh' erquickt!
Darum ergötze dich bey wohlverdienten Ehren/
Heb auf das frohe Haupt/ ermuntre deine Brust/
Das saure ist vorbey/ weil Glück und Ruh sich mehren/
Der Weißheit Capital trägt Dir nun Ehr und Lust.
Das werthe Rotenburg erwartet dein mit Freuden/
Das ein so werthes Pfand in seine Mauren kriegt/
Die krancken wollen sich an dir als Engel weiden;
Der Himmel lege stets/ was deine Brust vergnügt!

Zu Bezeugung seiner Observanz
setzte dieses

H. E. Albrecht.

Nobi-

NObilis aſſiduas maneat quod palma labores,
Monſtras exemplo, ſuavis Amice, tuo:
Namque tuis ſtudiis cùm nocte dieque vacâris,
Hinc ornat frontem laurea ſacra tuam.
Aſt ego quid? ſperata tuis mea gaudia jungens
Opto: det Numen fata ſecunda tibi.

Hoc in perpetuum obſervantiæ & memoriæ monumentum, Nobiliſſimo ac Præſtantiſſimo Domino Caudidato, Amico ſuo inter paucos charo, lætabundus appoſuit

Phil. Car. Donauer.
LL. Cultor.

